

Hovr Christian Skard
Fasit 79
Ullmanns plass

Dr. Scharffenbergs foredrag i Skien forties i pressen

Regjeringens utenrikspolitikk kan resultere i russisk okkupasjon — Langes utenriks- politikk like farlig som Koth's

Den sannhetssøkende dr. Johan Scharffenberg har holdt foredrag i Skien på innbydelse av arbeidere ved Union-fabrikkene. Emne var Norges utenrikspolitikk — Atlanterhavspakten — Norges nøytralitet. Foredraget varte i nesten to timer. Bortimot 300 tilhørere hilste det med stor applaus.

Det er bemerkelsesverdige at utenom lokalpressen i Skien har den norske pressen ignorert foredraget fullstendig. Det er ikke hver dag dr. Scharffenberg griper ordet, og når han gjør det er det for noe som ligger ham på hjertet og har da en så stor interesse for avisleserne at det bør omtales. Men dr. Scharffenberg er ikke enig i pressens standardiserte oppfat-

telse av dagens utenrikspolitikk, og da tilhører det demokratiets privilegier at han kan ties ihjel.

Fra «Varden», Skien, henter vi følgende referat av foredraget:

Taleren gikk inn for folkesuverenitet og også over utenrikspolitikk og hevdet at det var historieforskning å hevde at Norge ikke kunne make å holde seg nøytralt. VI forsømte vårt forsvar, og vi førte ikke samme politikk overfor begge parter, derfor gikk det galt. Og det var slett ikke bare Tysklands skyld; også Vestmaktene forberedte okkupasjonen av norske havner 1940, men tyskerne kom først.

Norge ble trukket med i krigen fordi begge parter anså Norge for ute av stand til å forsvare sin nøytralitet og fordi begge parter ville ha fordel av norske baser, hevdet taleren, som ellers opplyste at Norge ikke hadde vært i krig med Russland de siste 600 år. Ellers sa han at beslutningen 7. juni 1905 var feilaktig, vi burde ha nøydd oss med en henstilling til Sverige om å medvirke til oppløsning av unionen. Norsk utenrikspolitikk etter 1905 skapte også delvis uvilje i Sverige, og Tyskland fikk ganske tidlig inntrykk av at Norge ikke

ville motsette seg engelsk okkupasjon av norske havner under krig. Han kritiserte at Koth og våre ansvarlige forsvarsledere ikke trodde på advarslene eller forberedte seg på angrepet 9. april.

FN INGEN SIKKERHET

1940 ga Norge opp sin nøytralitet, vi var med og forberedte FN, en organisasjon som taleren var mot fordi den ikke gir garanti mot angrep fra stormakter. Så fikk vi Atlantpaktens som nå var blitt noe helt annet enn da vi gikk med fordi Hellas og Tyrkia er kommet med og planene om tysk opprustning er kommet i forgrunnen. Amerika forsøker å skape en ring av flybaser omkring Sovjet-Samveldet, og det spørs om ikke også norsk basepolitikk blir tatt opp til ny overveielse. — Rent militært er det sterke grunner for det. Politisk er det noe ganske annet. Vår nye politikk har også gjort oss til medinteressert i Koreakrigen, som i seg selv er bevis nok for at FN er maktesløs.

Stormaktpolitikken i dette århundret skulle vel vise klart nok at små land ikke tillitsfullt kan la seg lede av stormaktene. Frankrike og Storbritannia kunne ha hindret Hitler i å komme til mak-

(Forts s. side)

Falske dollar over Europa

USA frykter rus- sernes aksjon

de fleste eksperter fra Hitlers underjordiske anlegg i Sachsenhausen, hvor man fant millioner av dollar og pund i 1945, flyktet østover og tok med seg sine trykpresser, gravyrer og spesialpapir. Disse har senere vært henvist til enten å arbeide for Sovjet eller havne i et sibirisk slavefengsel. De kan

(Forts s. side)

Dansk presse må tie stille

Ritzaus Bureau i København har sendt ut en melding fra den danske hærsjef generaløyntant E. Møller, hvori den danske presse blir advart mot å kritisere den danske hærs forhold da det var fare for at situasjonen ville få uoverskuelige konsekvenser for landet.

Meldingen er bemerkelsesverdige sett på bakgrunn av mytteriene som har funnet sted i de forskjellige militærforlegninger og alle kommentarer som pressen og pressens publikumsrøster er kommet med.

Fiane-saken

Vi fortsetter fra Fianes saksfremstilling på side 5 i dagens nummer.

Skanche-saken

Den annen artikkel om «Dødsdommen over Ragnar Skanche» av cand. jur. Alexander Lange finner en på side 4 i dagens nummer.

Hvis et tilstrekkelig antall eksemplarer blir bestilt vil vi trykke særtrykk i brosjyreformat av disse 4 artiklene. Prisen vil bli 40 øre pr. stk. pluss porto. 5 stk. porto-fritt.

Send bestilling hurtigst!

Johan Vogt i Dagbladet

Den 29. og 30. januar i år hadde «Dagbladet» to meget interessante kronikker av den kjente kronikør Johan Vogt. — Han behandler i disse kronikkene historieforskningen i forbindelse med 9. april 1940, og fremsetter her synspunkter som bryter med den oppfattelse norske forskere og myndigheter hittil krampaktig har holdt på.

Vi finner kronikkene så oppsiktsvekkende og lesevverdige at vi i dette og følgende nummer vil gjengi dem i i sin helhet, da de har interesse langt ut over «Dagbladets» lesekrets.

Finske krigsveteraner i USA

Lærere i vinterkrig

finske kjelker. — Blandt de finske instruktører er oberstløyntant Alpo Martinen ved generalstabens skole i Fort

Leavenworth i Kansas og major Erkki Lahdenpera fra det finske militærakademi, som nå er teknisk rådgiver i vinterkrigføring. Begge er amerikanske borgere.

Ialt deltar 24 000 mann i disse øvelser.

FOLK og LAND

Ansv. utgiver og redaktør
Finn Brun Knudsen.

Telefon 55 76 56. Postboks 1407
Treffes hver onsdag kl. 9—19.

Forretningsavd.: Kierschowsgt. 5
— Oslo — Postgiro 164 50
Telefon 37 76 96

Sambandstrykkeriet A-S — Oslo

Arbeidsløshetens spøkelse og vi

Det gikk som det måtte gå. Arbeidsløshetens spøkelse dukker opp både her og der — også i vårt eget land. Ingen planøkonomi, ingen velferdsstat kan hindre det, tvertimot. Fullbeskjeftigelse ser godt ut på papiret, men det ikke bare koster meget men har også sine skyggesider. Dette at enhver uten videre skal være sikret arbeide, sløver ofte den enkeltes innsatsvilje og trangen til selv å være sin egen lykkes smed.

Vi har i de siste år opplevet to slags arbeidsløshet. Den ene er den ordinære ledige arbeidskraft, som registreres av de offentlige kontorer og som det bevilges penger for å avhjelpe. Den annen er den, som rammet de tidligere NS-folk, arbeidsløsheten i det stille med bom for alle dører til arbeidsplassene, som omhyggelig ble bevoktet av «rettferdighetens» tjenerer. Den ble ikke registrert og de ferreste kjenner vel noe til, hva den har ført med seg av brystne håp, nød og elendighet. At den for en vesentlig del er avhjulpet i dag, skyldes ikke velferdsstaten — kanskje heller tvertimot. Det er den ukuelige vilje og det, at de fleste som ble rammet av banstrålen, lå og ligger over middelnivået hva evner og innsats angår, som har avverget større katastrofer. Men tragedien ligger i, at så altfor mange — kanskje de best skikkede og utdannede — har måttet gå over i andre yrker for å kunne livnære seg og sine. Det er samfundsmessig sett et spill av krefter, et tap av verdier som ikke kan oppføres i noe teoretisk nasjonalbudsjett. Det heter så smukt, at NS-folkene skal opptas i samfundet igjen «etter endt soning». Det finnes ikke noen endt soning — ennå. Riktignok er det slik, at mange har slått seg til ro med forbryterstemplet på seg — man sløves jo etterhvert, noe som vel de har regnet med, som etter endt ugjerning vil ha «ro om rettsoppgjøret». Men selvom tiden dulmer, er det noe som ulmer, og det vil fortsette inntil den sosiale og økonomiske gjenreisning er fullbyrdet i den samfundsmessige erkjennelse av, at her er det begått en urett som må bøtes. Det er derfor vi fortsetter vårt arbeide, og det er derfor vi ber alle uansett politisk syn forøvrig om å slutte opp om dette arbeide.

Overhåndtagende arbeidsløshet er en svøpe, men vår oppgave må i første rekke være å forhindre, at den rammer de tidligere NS-folk. Derfor må solidaritetstanken styrkes. Kjøp hos dem og selg til dem, som er i den samme båten. Skaff arbeide til dem av «våre» som ikke har formådd å sikre seg varig levebrød. Det er ikke noe offer, for her er det tale om brukbare krefter og villige neverer og ofte den mest ukuelige vilje, om folk som har fått føle forbannelsen i etterkrigstidens omveltninger. Enighet og solidaritet her vil gi oss styrke og bringe oss anseelige skritt fremover til full menneskeverd.

Øket produksjon i velferdsstaten

Det er stor arbeidsløshet i skogsbygden Drangedal. Om dette skriver «Telemark Arbeiderblad» :

«Men en stor del av de ledige vil ikke ta arbeid fordi de ikke har noe imot å ta en pust i bakken og få utbetalt

ledighetstrygden. Det er nemlig ikke så enkelt å tjene over 20 kr. dagen i skogen på denne tiden av året, og når de kan få opptil 16 kr. dagen i arbeidsløshetstrygd, så er det forståelig at de velger ledighetstrygden for en kort tid».

Vi må produsere, produsere og produsere, Var det ikke A-partiets fører som sa det?

STATSKIRKEN har ikke formådd å få tak på ungdommen — og det betyr etterhvert tomme kirker.

Til dette, sier svovelpredikanten, at både de tomme og fulle kirker kan tas som uttrykk for folkets åndelige nød.

Og det er vel noe i det. — Men da er det også på tide, at man begynner å tenke på følgene og finner botemidler. Her hjelper bispemøter såre lite.

PARTISANER

Den tyske hærfører von Manstein be dømt for en rekke hårdhendte tiltak mot partisaner i Russland. Vi gjør oppmerksom på at partisan-krig ER «ulovlig krig» folkerettslig sett — dvs. at partisaner ikke har den folkerettslige beskyttelse som regulære soldater har. Under saken mot von Manstein fremla hans forsvarer, som var englander, Eisenhowers ordre til de allierte styrker da disse nådde Rhinen. Den var rettet mot de tyske varulvorganisasjoner og satte dødsstraff for tyskere som gjorde nøyaktig de ting som von Manstein hadde satt dødsstraff for i Russland. — Men von Manstein var med å tape krigen, mens Eisenhower ble seierherre. Likhet for loven?

Vae Victis!

Liv og lære

«Det er ikke uanstendig å kjempe for sine egne interesser», doserer Halden Arbeiderblad i en lederartikkel 9. februar d. å.

Hvorfor har da den samlede Arbeiderpartipresse så særdeles meget imot at de mange tusen «rettsoppgjøret»s ofre, som mener seg urettelig dømt, har tatt opp arbeidet for å bevise sin uskyld?

Det skulle vel ikke være fordi nettopp den samme presse bedre enn noen er på det rene med at kampen, som vi ser os nødt til å føre, uomgjengelig kommer til å lede til ubehagelige avsløringer av bl. a. A-partiets holdning før, under og etter okkupasjonen?

Erkjennes det først at det er anstendig å kjempe for sine interesser, må det vel til samme tid erkjennes at det er avgjort uanstendig av et politisk parti å søke med alle sine maktmidler å undertrykke en slik kamp, og i særdeleshet når den blir ført med

smått og STORT gjennom linsen

Bare den er lykkelig som kan betrakte fortiden med et smil, sa engang vår ungdoms forfatter, Sir Walter Scott — (1771—1832). Det tar nok tid ennå før vi kommer så langt, men vil alle, som var og er i samme båt, gjøre sin innsats, så kan også smilets dag komme for oss og våre.

EISENHOWERS beste ord til dags dato er: «Til syvende og sist er en soldats oppakning aldri så tung som en fanges lenke». — Det er derfor at vi fortsatt bærer vår oppakning og er rede til å rykke i felten for våre meninger og våre frender. —

Vær aldri grinete over at barna larmer, sa en mor forleden. Jeg har lagt merke til at når barn og gryter plutselig blir fullkommen lydløse, så er det like før de koker over. — La oss huske på dette. Vi kan aldri være sikker på hva som kan hende i denne «beredskapens tid».

TYRKIAS PRESIDENT, Celal Bayar, har avslått at fhv. president Truman skal få fredsprisen for sine «anstrengelser for å bevare verdensfreden!». Her får den norske Nobelkomité noe å tygge på. Hiroshima og Nagasaki, Hamburg og Dresden — hundrede tusener av ofre — roper til himmelen. Nobels dynamit er for småsten å regne mot Trumans fosfor- og atombomber. Men — Martin Tranmæl sitter jo i Nobelkomiteen og han har for så vidt et visst kjennskap til dynamiten — selvom det bare var den etterglemte i borehullene.

APROPOS den tyrkiske president, så kan vi vel finne en forklaring i denne lille historie: Underlig nok er en rekke av det nye Tyrkias fremste statsmenn temmelig tunghørte — slik også landets nye ambassadør i London som bærer navnet Menemencioglu — og engelsk diplomati forteller i den anledning om en stor middag i Ankara. Den forlengst avdøde president Kemal Ataturk, var vert og tilslutt var han blitt trett av å måtte rope til sine nærmeste gjester, deriblandt den senere president Izmet Inonu. Så vendte han seg til sin vitlige utenriksminister Tewfik Rustu Aaras og sa til ham:

— Hva pokker kan det komme av at hver gang jeg finner en dyktig mann, så er han så godt som stokkdøv?

Hvortil Tewfik Bey svarte: — Unnskyld Ataturk, vil De ikke være så vennlig å gjenta — jeg hører ikke så godt.....

OG SÅ TILSLUTT I DAG: — Den store franske filmskuespiller Fernandel, som de fleste av oss kjenner fra filmen «Don Camillos lille verden», har nylig fått æreslegi-

helt ut lovlige midler.

Eller hva mener Halden Arbeiderblad?

Lørdag 28. jan. var Dagbladets leder betitlet: «9. april aktuell» og kommer der inn på at dr. Derrys bok «The Campaign in Norway» diskuteres åpent og at der snakkes høyt mann og mann mellom om «landssvikoppgjøret» i forbindelse med de bekreftende opplysninger man leser i nevnte bok.

Dagbladet skriver:

«Det lyder utrolig, men er vi ikke feil underrettet, pågår det for tiden en viss agitasjon til beste for landssvikkerne med henvisning til denne boka..... Det er tegn som tyder på at vi med det første kan oppleve å se krav om forømmelse av landssvikoppgjøret, bl. a. med henvisning til mr. Derrys bok»

Men dette vil ikke Dagbladet finne seg i, og sier:

«Men skal svart males hvitt, så forrædere blir milde martyrer, mens nordmenn som ofret livet for frihetens sak blir noe helt annet enn det — DA tror vi mange som har tidd, vil tale ut. Det får være grenser! For det ER grenser — også for tålmodighet!»

Som man forstår vil Dagbladet fortsette sin hetz. Vi minnes Dagbladets skitne og bloddryppende journalistikk i 1945, og kjenner bladets hensynsløshet når det gjelder å forsvare tapte slag.

At Dagbladet skriver som det gjør spiller i og for seg ingen rolle. Det er tross alt ikke i Skavlans hjerne historien lages, og om han truer med at noen «vil tale ut» ser vi med største sinnsro dette imøte, for nå er vi kommet så langt at vi kan kontrollere og beriktige alle påstander som måtte komme, og — vi er kommet så langt at også VI kan tale ut!

Det er en ting Dagbladet bør merke seg. Det er at sannheten er på marsj. Den lar seg ikke stoppe, likegyldig hvor meget Dagbladet prøver å påvirke den.

onens ridderkors. Det gikk ikke helt uten vanskeligheter i æreslegionens høye kanselli.

— Hr. president, sa man til statsminister Mayer, har De tenkt på at Fernandel til syvende og sist ikke er noe annet enn en slags klovn?

— Nå, nå, svarte statsministeren. — Vil De dermed ha sagt at Fernandel er den første klovn som noensinde har fått æreslegionen?

Da ble det så stille i kansellet.

ALT FOLKET PÅ KONTORET

Etter sikkert forlydende søker LO etter et godt slagord for valget nå i år, for å få folket i riktig godt humør, og slagordene bør lyde troverdig i øyeblikket, for straks etter glemmer disse samme mennesker, hva de stemte for, og da de fleste liker å gå i snip og ordentlige klær er det jo tenkelig at dette er et godt agn, og lyder så: *Alt folket på kontoret*, men LO bør straks ta det til seg, ellers kan andre partier finne på å benytte seg av det, og det vil jo være ille.

Fnugg.

DOKUMENTFILMEN

i anledning H. M. Kongens 80 årsdag har jeg sett. Men hvor er det blitt av dr. Johan Scharffenberg og hans tale for Kongen ved dennes gjenkomst til Norge 7. juni 1945. Det var jo så å si midtpunktet på denne viktige dag. Istedet er Einar Gerhardsen satt opp på talerstolen ved dette høve. Det er nok riktig nok at han og sa noen ord, men å klippe vekk Scharffenberg og hans tale ved den anledning fortegner billedet i høy grad. Det er etter min mening rett og slett historieforfalskning. La oss snarest få vite hvem der er mester for denne genistrek.

Spørger.

Bladet er godt og må vi håpe at det må leve lenge fremover!

A. F.

Takk for den gode avisen vi har fått. At avisen fikk nytt navn var riktig bra. Og innholdet er meget godt, kanskje særlig fordi uvederheftig sensasjonsstoff holdes vekk fra bladets spalter.

O. E.

HVA ER OVERVAKINGSTJENESTEN?

Vi har såvidt hørt navnet. Men hvorledes den arbeider og hva hensikten egentlig er, vet vi ikke.

Er det et godt kamuflert mørkemørnsarbeide, som er satt i gang her? Her i bygden går i allfall rykter om at det er oppsatt lister på de personer Overvåkingstjenesten skal utforske og eventuelt sikre.

Navne på listemedlemmene grå fra munn til munn. Det må således være noen som er innviet i hemmeligheten.

Her er ingen kommunistorganisasjon. De som nevnes er folk, som før tilhørte arbeiderpartiet, men som har uttrykt sin misnøye med parties nåværende politikk, — samt noen som har tilhørt NS.

Det fortelles også, at pålidelige arbeiderpartifolk er ansatt som «tystere». De skal være tilstede, hvor der er sammenkomster, og hvor po-

litiske spørsmål kan tenkes drøftet. De skal også forsøke å provosere til politisk debatt.

Til enkelte av de som skal stå på listen er det kommet varselsbrev fra venner, at de er under oppsikt og må være meget forsiktige.

Man fabler også om at «tysterne» skal søke å få rede på hva aviser mistenkte holder osv.

Er det noe i dette? Man sier jo for et gammelt ord: Det er ingen røk uten ild — og at et rykte som oftest har en viss grunn.

Man vil være takknemlig for å få sannferdig opplysning om disse ting.

Interessert.

Herr redaktør.

... Jeg ønsker Dem tillykke med avisen, og takker for det De hittil har klart å få ut. Avisen er flott, — den er intet smussorgan — men et blad det står respekt av Lykke til
Hilsen, L. L.

JEG SER at det er oppstått en diskusjon, — og kommet fram en del misnøye med den nye avisen vår. Fikk da lyst til, som en av de menige i rekkene å forsøke i en liten betraktning å gi uttrykk for min mening om saken.

Først navnet. Det er riktig som det er blitt sagt at 3. Mai var gått inn i vår bevissthet som et kjent, og en kan vel si kjært navn på avisen.

Men når ytre omstendigheter gjorde det nødvendig med flytting og også redaktørskifte, så er etter min mening det nye navn å foretrekke.

Avisens oppgave bør ikke være bare å tygge drøv på «rettsoppgjøret», den har også en stor oppgave i å bringe fram i lyset de ting som hender i dag både her i landet og ute i verden. Slike ting som den store presse fortier eller bare nevner med petit på en bortgjemt plass.

Vi må hver enkelt av oss passe oss for å gå oss så fast i «rettsoppgjøret» og den urett som der ble begått, at vi fullstendig glemmer å følge med i det som hender i dag.

Og da mener jeg at Folk og Land er et bra navn for det peker også framover.

Det er også blitt sagt at den nye avisen er for tam og tannløs.

Nå, det finnes jo svake mennesker som lar seg skremme av en bråkmaker som slår i bordet og banker og skjeller, men våre motstandere er dessverre ikke så svake. En slik oppførsel virker helt imot hensikten idet den kan ødelegge den godvilje som vi tross alt har fått opparbeidet hos en stor del av den norske befolkning.

Den kan også bevirke at de mere besindige av oss som er ramet av «oppgjøret», vil ha vanskelig for å støtte en bevegelse og en avis som bruker slike midler.

En annen sak er, at det til en begynnelse, mens folket enda var beruset av seiren kunne være nødvendig å bruke grovt skyts for i det hele å bli hørt.

Det er ikke, og bør ikke være noen oppgave for avisen å gi uttrykk for noen slags hevnlyst overfor de mange

småtyranner som benyttet «rettsoppgjøret» som en slags ribbevegg til å drive klatreøvelser i. Hvis vi ikke kan heve oss over slike lyster og følelser, så stiller vi oss jo på like fot med, og benytter våre værste motstanderes metoder og det bør vi holde oss for gode til.

Den eneste vei som fører fram er en helt igjennom saklig og grundig gransking og opplysningsvirksomhet om de virkelige historiske kjennsgjæringer fra tiden før og under okkupasjonen.

Disse kjennsgjæringer sammenholdt med norsk og internasjonal lov vil nok med tiden føre til det ønskede resultat.

Vi må være forberedt på at vi fremdeles har en lang og møysommelig vandring mot målet, men noen snarvei finnes ikke.

Til slutt vil jeg få lov til å takke de menn som gjennom mange og store vanskeligheter har gått foran i denne alvorsdyst.

Hell og lykke med arbeidet videre fram.

Styrvold 9. februar 1953.

Ole Styrvold.

HVA ER SANDHET?

Blant alle de skrifter som er offentliggjort etter 1945, er det særlig ett, som står som en kjempeanklage mot myndigheter og enkeltpersoner, nemlig sokneprest A. E. Hedems brosjyre: «Kongens linje, kirkens konto, rettens status», og når den lille bok står i en særstilling, så er det fordi forfatterens såkalte «nasjonale holdning» aldri har vært gjenstand for den ringeste tvil eller mistanke, og det er ingen gitt å kaste det minste stenk på hans renomé eller på hans embedsførsel.

Han har tvertimot alltid vært kjent som en høyreist og uvanlig intelligent personlighet, og hans akademiske løpebane er preget av forskertrang og selvstendig tenkning. Med NS har han aldri hatt noen befatning, så det iallfall trygt kan sies, at han ikke har hatt noe annet formål enn å trenge frem til den fulle sannhet om spørsmålene i forbindelse med okkupasjonen og rettsoppgjøret. — Men fordi han har våget å ha sine egne meninger og har avveket fra den off. godkjente politiske oppfatning, er han blitt sett på med skepsis og mistanke av alle «gode nordmenn» skulle en tro.

Men det som er forbausende er, at herr Hedems sensasjonelle skrifter, det ovennevnte, samt brosjyren: «Rettskildene» ikke kan sees å være blitt gjendrevet eller mortifisert av rette vedkommende. — De påstander Hedem fremsetter, spesielt når det gjelder Berggrav og Pål Bergs forhold under krigen og rettsoppgjøret, er av en slik art, at det ikke er lett å forstå, at de kan bli stående uimotsagt, og det ville sikkert være av interesse for bladets lesere om herr Hedem selv ville gi uttalelse om, hvordan han ser på denne siden av saken, og hvilke konsekvenser han finner å måtte trekke av de rammedes taushet om de nevnte brosjyrer.

Interessert.

Respekt for øvrighet, lov og dom

Respekt for øvrighet, lov og dom og ro om rettsoppgjøret burde være noe helt selvfølgelig i enhver rettsstat, men hvordan forholder det seg for tiden med dette i vårt kjære fedreland?

I disse dager er en større industridrivende frifunnet i en økonomisk landssviksak etter å ha vært rettslig forfulgt i bortimot åtte år. Han ble arrestert i 1945, fratatt borgerlige rettigheter uten dom og i pressen utover det hele land stempet som landssviker. Saken kom for retten, og dommen lød på vel halvannet års fengsel og bortimot en halv million i bot og inndragning. Dommen ble appellert, og nå etter åtte år ble mannen frifunnet i samme sak.

Med tanke på hva disse åtte år har kostet av lidelser, — gremmelse og hemning i virksomhet, spør en seg uvilkarlig: Hvem har her ansvaret?, og vil ansvar bli gjort gjeldende mot angiver eller andre?, og videre: Kan en her regne med respekt for øvrighet, lov, dom og dommere hos mannen selv eller hos dem som står ham nær — privat eller i bedriftslivet?

Tilfellet er langt fra enestående; eksempelvis ble en kjent mann i Oslo dømt til halvannet års fengsel. Etter at straffen var sonet, ble saken gjenopptatt, — og mannen blankt frifunnet. Respekten?

Tusenvis av gode, aktverdige nordmenn gikk inn i NS i sin tid, da «det brukne gevær» hadde høykonjunktur, stortingsmenn ble fra tingets talerstol erklært å være landsforrædere, norske offiserer gikk i sivilt antrekk for å unngå sjikanerier på gaten osv., det var ikke med ønske om diktatur eller nazisme, — men bare om en nasjonal samling og forswarets gjenreisning. Disse titusener er nå stempet som «landssvikere» etter en for dem ukjent lov, som endog i strid med grunnloven ble gitt tilbakevirkende kraft. Kan det tenkes at disse tusener og deres nærmeste vil ha den fornødne respekt for øvrighet, lov, dom og dommere.

Hundretusener som forlot sin arbeidsplass, og ennå mens krigen pågikk tok arbeid for fienden ved militære anlegg, ble uberørt av rettsoppgjøret og beholdt sine borgerlige rettigheter, tross direkte bistand til fienden under krig.

En fremstående advokat deltok under okkupasjonen som

direksjonsmedlem i et større entreprenørfirma og godkjente med sin medunderskrift i direksjonsprotokollen firmaets disposisjoner. Firmaet ble dømt for økonomisk landssvik og disponenten fikk et års fengsel, advokaten derimot ble utnevnt til et av landets høyeste juridiske embeder.

«Brand» kjente ingen tvedelt rett for fremmedfolk og egen ætt, og brukte ikke to slags vekt for avindsmenn og egen slekt.

Domstolene var ensrettet og dommen gitt på forhånd når det gjaldt tidligere medlemmer av Nasjonal Samling, begrepet subjektiv skyld kom ikke i betraktning, idet det alltid het, at tiltalte måtte vite at medlemskap i Nasjonal Samling var bistand til fienden, — noe, som bekjent, ikke engang fire av dommerne i Høyesterett visste. Helt summarisk ble dommene av sagt. Et hovedspørsmål var hvor meget tiltalte eiet. En forsvarer som bebreidet sin klient, at denne hadde lagt beslag på rettens oppmerksomhet i enogtyve minutter til sitt forsvar, var sikkert i full overensstemmelse med hele «rettsoppgjøret» når han sa, at en måtte betenke, at retten hadde tusenvis av slike saker å behandle. —

Er Norge tjent med dette såkalte «rettsoppgjør», — og kan det tenkes at respekten for øvrighet, lov og dom kan opprettholdes og ro skapes om dette «oppgjør»? Jeg mener nei, og at «rettsoppgjøret» er til stor skade og en skamplett på vår nasjon. Det vil koste noe å få den fjernet, ja det vil koste meget også av selverkjennelse og selvovervinnelse, men den må fjernes, koste hva det koste vil, Norge seiler inntil da med lik lasten. Vi må finne tilbake til rettsstaten med trygghet og respekt for lov og øvrighet.

Trondheim, 11. febr. 1953.

Arne Hoeg.

DET ER DEG

VI VENTER PÅ!

Tegn abonnement i dag!

Kr. 16 pr. år, kr. 4 pr. kvartal.

«FOLK OG LAND»

Kierschowsgt. 5 — Oslo.

Dødsdommen over Ragnar Skancke

(Forts. fra nr. 3)

Det er ikke vanskelig å se uhyrligheten i at de lot Ragnar Skancke skyte. I en senere artikkel gjengis hva stortingsmann Gabriel Moseid sa om dette i Odelstinget. Men å fremstille Skanckedommens problemer korrekt og uten å volde unødige bitterhet — er meget vanskelig og hadde krevet en JON SKEIE. Man kan sikkert bebreide en mann som med undertegnede forutsetninger innlater seg på noe så betenkelig som for offentligheten å sammenskrive i kritisk form bemerkninger om det faktiske og rettslige grunnlag for en såvidt nylig eksekvert dødsdom. Som man vil se vil dommen fastslå at Norge deltok i KRIG mot Tyskland — NB! i straffelovs-paragraf 86's forstand — tiltross for overkommandoens kapitulasjon den 10. juni 40. og tiltross for dens militære samarbeid med tyskerne etter overgivelsen — ved nordgrensen mot øst og tiltross for den totale okkupasjon. — Dessuten vil den konstatere at det for professor og NS-medlem Skancke var KRIGSFORREDERI etter § 86 å la seg oppnevne som kommissarisk stasråd i et okkupert land, hvori det ikke forekom krigshandlinger mot okkupasjanten av norske militære styrker.

Skanckes kolleger en tid — de kommissariske statsråder Johannesen, Ravner og Sandberg, som ikke var medlemmer av NS, — ble frifunnet.

Straffel. § 86 omhandler forrederi under militære krigsoperasjoner som Norge deltar i. Alle vet hva slikt forrederi består i og hvorfor det må straffes strengt. —

At det kan bli krigsforrederi at nordmenn innretter seg etter okkupasjonens krav — som riktignok ikke alltid var populære, det har jeg aldri forstått. Uansett om bortreiste myndigheters krig fortsatte i London, så kan jeg ikke forstå at det ikke kom Skancke subjektivt til gode de solide, dokumenterte grunner som han og dr. jur. Øvergaard bygget den utbredte oppfatning av at Norges militære krig — var slutt etter å ha vart i det høyeste i 62 dager.

En annen vesentlig innvending er at man ikke inngående drøftet Skanckes og Øvergaards vesentlige anførsler — men uten et ord satte dette historiske materiale tilside — som var vesentlig for avgjørelsen av skyldsspørsmålet og

Statsrådene Meisdalshagen og Moen rådet til benådning, men kongen bifalt justisdepartementets tilråding

Av Alexander Lange.

straffeutmålingen. Det er dette Øvergaard og mange med ham finner forferdelig. Domstolene taler om «krigstilstand» og at det ikke var sluttet formell fred. Men hvorfor taler de ikke om den tilstand som faktisk forelå for Skancke her i Norge: *Okkupasjonsstilstanden?*

Lagmannsrettens dødsdom over Skancke var ikke enstemmig. Ruth Mildrid Elverhøy stemte alene mot døden og for tvangsarbeid på livstid. Et indiansk ordtak sier: Kvinnen er den høyeste mur mot døden. Men her var den ikke høy nok.

Det er ikke morsomt å måtte minne om nedenstående vesentlige, men ubestendige linjer i den milelange dødsdom:

A. «Retten anser det bevist at tiltalte har forstått at han ved å overta stillingen som kommissarisk statsråd oppnevnt av rikskommissæren — ytet fienden bistand i den pågående krig mellom Norge og Tyskland. Retten anser ham for dette forhold straffskyldig etter straffelovens § 86».

B. «Ved straffutmålingen har retten lagt vekt på de alvorlige forræderihandlinger tiltalte har foretatt ved å stille seg til forføyning for Quisling og tyskerne da Administrasjonsrådet skulle fjernes og Terboven skulle sette inn sine kommissariske statsråder».

Skanckes anke — som ble forfattet uten juridisk bistand — ble enstemmig forkastet av Høyesterett, dommerne Holmboe, Schei, Alten, Schjelderup og dav. justitiarius Emil Stang.

En måned etter besluttet de samme juridiske dommere i Eidsivating som hadde avsagt dødsdommen — uten tilkallelse av domsmenn — å forkaste hans uten jur. hjelp skrevne begjæring om gjenopptagelse. Det var dommerne Solem, Thor Breien og Bjørn Stensvold. Så kommer advokat Øvergaards innsats med fremskaffelse av nytt materiale. Uten å ville samvittighetsfullt drøfte og avgjøre Øvergaards vesentlige anførsler, såsom det faktiske og praktiske, bevislige krigs-

opphør, beslutter Eidsivating — uten tilkallelse av domsmenn — atter å avslå hans annen begj. om gjenopptakelse. Det var dommerne G. Gulbrandsen, Halvard Ryen og K. Qvigstad. Skanckes kjæremål over denne beslutning ble forkastet ved Høyesteretts kjæremålsutvalgs kjennelse 19. august 1948.

Bl. a. hadde et vesentlig antall av landets prester med biskopene i spissen innlevert et andragende om nåde. Det var jo okkupasjonstidens kjedelige tiltak mot den såkalte lærer- og kirkefront som var blitt belastet Skancke. Under regjeringen Gerhardsens behandling av disse benådningsandragender — også Skanckes eget — i statsråd hos kongen 27. aug. 1948 «tilrådde Justisdepartementet (ved C. O. Gundersen) at søknad om benådning av Ragnar Sigvald Skancke ikke innvilges. Statsråd Meisdalshagen med tilslutning av statsråd Moen rådde til benådning. Hans Majestet bifaldt Justisdepartementets tilråding». (Se herom Innst. O. IV A—1949, s. 3).

Dermed ble det. Skancke ble statsslaktet på Akershus 28. august 1948.

A.

For bedømmelsen av dommens grunnlag at Norge er krigsdeltager i § 86's forstand etter 10. juni 1940 antas nedenstående tilstrekkelig:

1. Fra regjeringsbeslutningen i statsråd hos kongen i Tromsø 7. juni 1940 (umiddelbart før regjeringen emigrerte til England) anføres:

«Under disse forhold; og fordi det har vist seg umulig å skaffe Hæren den nødvendige ammunisjon og annet krigsmateriell, — vil det være håpløst for Norge å fortsette krigen». (Uth. her. Se UK, bilagsbd. 2, s. 309 nederst. Videre heter det på side 310: «Kongen bifaldt innstillingen».

Hadde regjeringen besluttet å fortsette krigen i utlandet, så kunne den ikke brukt det kategoriske uttrykk at det ville være håpløst FOR NORGE å fortsette krigen. Det vil jo si Norge som stat.

2. Kongen uttalte i samme re-

gjeringsmøte seg i samme «pasifistiske» retning. Han sa bl. a., s. 311:

«Etter nøye overveielser var han kommet til det bestemte resultat at det eneste han og regjeringen i den foreliggende situasjon hadde å gjøre var å reise fra Norge — for i et fremmed land å fortsette arbeidet til Norges beste». Heller ikke her et ord om fortsatt krig for Norge — naturligvis.

3. Kronprins Olav regnes jo for å være en velutstyrt mann — også åndelig. — Hvis han hadde ment at krigen mellom Norge og Tyskland skulle fortsettes, kunne han umulig ha fremkommet med nedenstående forslag, som etter min oppfatning er et ypperlig, — men sjelden brukt bevis på at krigen var slutt. Se innst. UK, bilagsb. 2, s. 310:

«H. K. H. Kronprinsen har i regjeringskonferanse 3. juni dette år reist spørsmålet om hvorvidt han skal bli tilbake i Norge i tilfelle av at Kongen og Regjeringen flytter til et annet land. Hans Kongelige Høyhet uttalte ved den anledning at han var villig til å bli igjen, og mente at han ved å samarbeide f. eks. med Administrasjonsrådet kunne — så langt hans evner strakk til — gjøre folk og land nytte, — kanskje forberede stemningen for de tider som måtte komme».

Kronprinsens forslag om å dele skjebne med det norske folk under den tyske okkupasjon vakte nok alvorlig uro og engstelse på hold, hvor slike tanker dengang ikke hadde konjunktorene og den påpasselige britiske minister Sir Cecil Dormer for seg? Det tere på samme side:

«Regjeringen har sammen med Stortingspresidenten overveid dette spørsmål, men finner på det bestemteste å måtte fraråde at Hans Kongelige Høyhet blir tilbake i Norge og derved faller i tyskernes hender. Når Regjeringen har funnet å måtte gi dette råd, så er det både av hensyn til Kongehuset og av konstitusjonelle grunner».

Altså ikke av hensyn til den påståtte fortsatte krig mellom

Norge og Tyskland.....

Det fortsettes:

«Vi frykter for at Hans Kongelige Høyhet ikke vil få anledning til å kunne yte folk og land de tjenester som vi vet det er hans høyeste ønske å yte, men at hans navn tvert om kunne bli misbrukt». Også videre... «Kongen erklærte seg enig i dette». (side 311).

Som bekjent resonerte den danske konge og den danske regjering ikke slik. Ved å bli i landet lettet de i vesentlig grad folkets kår.

4. Forhv. Regjeringsadvokat Kristen Johanssen, skrev 14. juni 1940 en redegjørelse til Norges Industriforbund:

«De har ønsket en tilleggsuttalelse av meg på grunnlag av det faktum at den norske hærledelse har oppgitt kampen. Resultatet herav og av det engelsk-franske tilbaketog fra Narvikområdet, er at den tyske hærmakt ubestridelig er å oppfatte som okkupasjant av hele Norge, og videre at Haagerkonvensjonens art. 44 og 52 blir uten anvendelse for såvidt som disse beskytter norske personer mot tvangsmessig hjelp ytet okkupasjonsmakten under dennes operasjoner mot landets egen stridsmakt».

«Videre følger av Haagerkonvensjonens art. 43 og 45 at okkupasjonsmakten har all administrativ myndighet som normalt tilkommer landets regjering».

«Konsekvensen er at enhver norsk borger — eller selvsagt — er lovmessig berettiget til å slutte kontrakter med okkupasjonsmakten om ethvert arbeide og enhver prestasjon innen rikets område. Hvorvidt han også er forpliktet til å utføre slikt arbeide, vil avhenge om han etter landets er forpliktet her til, eller om utførelsen er «til okkupasjonsmaktens behov»».

Kristen Johanssen, hvis autorative, velkjente uttalelse d'herrer landssvikaktorer og -dommere har forbigått i beskjeden stillhet — hevder altså gjeldende rett: at forbudet i straffelovens § 36 mot «bistand til fienden» faller bort med okkupasjonen av Norge og med Norges krigsdeltagelse. — Derimot etableres, som man vil se, en vidtgående *lydighetsplikt* mot okkupasjanten, fordi illegal motstand kan føre til det vergeløse folks utslettelse.

Som bekjent var det ikke Skancke som var ansvarlig for vergeløsheten.

Ola O. Furuseth:

Den tredje verdenskrig?

Efter alt å dømme ser det ut til at en krig mellom de to store, tidligere allierte stormakter fra siste krig, Sovjet og USA ikke er til å unngå. De andre seierherrer er mer eller mindre svekket og derfor i samme grad gått over til å bli vasaller under enten Moskva eller New York.

De østlige land har pakker med Moskva, de vestlige er trukket inn i Atlanterhavspakten eller står i annen avhengighet til USA. I øst marsjeres det alt i takt under den store læremester, i vest åpner Atlanterhavspakten formelt baser for USA i de svakere europeiske nasjoners områder.

USA er i navnet talsmann for frihet og demokrati — i praksis er det foregangslandet for dollarkapitalismen som streber etter et plutokratisk verdensherredømme. Og hvem behersker vel gullet?

Sovjets mål er også et verdensherredømme som det har programforpliktet seg til, og dets verdensrevolusjon er alt langt fremskredet. Midlet er i første rekke kommunistisk propaganda blant de fattigste stedbarn i alle verdensdelar, godt understøttet av GPU og i

siste instans: Den røde armé.

Målet for begge er det samme, midlene og veien skiller litt, men det er et materialistisk verdensherredømme — over slavebundne folk og nasjoner begge vil.

Både øst og vest skilter med ideologier for å tekkes massene, men det kan ikke betraktes som annet enn vanlig forretningsreklame, fordi ingen av partene har tenkt å gjennomføre sine planer.

Nordens stilling er ikke lys. Finland er delvis knekket, Norge har fått felles grense med Sovjet, og den norske handelsflåte er i engelsk tjeneste, nå som før. Offisielt står den norske regjering på vestens side, men den sogner vel etter sitt hjerte mere til Moskva etter fortiden å dømme. (Jfr. forsvarsminister Quislings avsløringer i stortinget 7. april 1932). Og det var jo Stalin som foreslo Trygve Lie som FN's generalsekretær.

Det kan bli en smaksak om en vil sympatisere med øst eller vest, men ingen fornuftig nordisk mann kan mene å kjempe for Nordens interesser ved å ta åpent parti og kjempe for den ene eller den

annen av disse to vordende verdensherskere. Den seirende vil i alle tilfelle bare se på profitten for sin part uten å ofre Nordens kultur og mennesker en tanke.

En nøytral, delvis nordisk linje føres i dag BARE av Sverige. Et er sikkert — for de mindre land i Norden måtte det under alle omstendigheter være bedre å bli dirigert fra Stockholm enn fra Moskva eller New York. — Men regjeringkretsene i disse land har ødelagt den tradisjonelle nøytrale nordiske linje for å spise sure kirsebær med de store.

Om ett år, kanskje før har vi krigen, og da VIL DET HØYST SANNSYNLIG BLI NORDENS TUR TIL Å BLI ET KOREA!

Finnene kan få i oppdrag å spille fornærmet fordi Norge har et eller annet fore i Finnmark. (Jfr. notene fra Moskva mot vår regjering). Så blir det innmarsj i Norge som får spille Sør-Koreas rolle. Da vil norske liv og verdier bli ofret uten hensyn mot den enorme røde armé, høyst sannsynlig før USA rekker å komme «til hjelp».

Norges militærvesen var alt ødelagt før den 2. verdenskrig av de nåværende regjeringkretser. Det som eventuelt kan settes inn er flåten med de intetanende sjøfolk — noe avleggs krigsmateriell fra USA og England og noen få karer med krigserfaring. Det vil neppe bli anledning til å prøve mobiliseringsapparatet på forhånd, og det vil naturligvis bli kaos som forrige gang. I forvirringen vil mange vernepliktige sikkert finne det fornuftig å vende nesene hjem, slik som da tyskerne kom.

Norges stående forsvar blir da en brigade i en engelsk divisjon i Tyskland, en bataljon garde i Oslo, samt de militære skoler.

Med tidligere forsvarsfiender uten personlig mot, fagkunnskap eller høyere idealer ved roret, kan enhver tenke seg fasitten.

Sverige som blir alene om den nordiske nøytralitet får neppe være i fred. For krigens mål er jo ikke et eller annet landstykke, det er intet mindre enn å knekke den siste frie nasjon og den siste frie mann.

Men den som har en linje har også en vei. En nøytralitet må vernes og verges — det må de siste frie menn gå inn for. Og om svenskene føler seg ensomme på den nøytrale

Lønnsomt å arbeide

Fra og med april måned kan man i Vest-Tyskland regne med en senking av inntektskatten med 15 pct, melder finansminister Schäffer i Bonn. De nye skatteregler skal bli slik, at det lønner seg å arbeide og skattelettelsene tar særlig sikte på de middelstore inntekter for å styrke middelklassen, de selvstendig arbeidende. Man venter at dette tiltak skal stimulere tiltakslysten.

EVA OG EPLET

Da forfatteren Francois Mauriac kom hjem til Paris etter å ha fått Nobelprisen i Stockholm, traff han sin hjertevenn — den store predikant ved Notre Dame, jesuiterpateren Riquet.

— Ak ja, sukket Mauriac, — tenk hvor vakker verden ville ha vært idag, hvis ikke Eva hadde vært så glad i epler.

— Jamen, kjære Francois — sa pateren, — du må ikke tro at Eva var så særlig glad i epler. Hun hadde bare ikke noe valg, for eplet var den eneste forbudne frukt.

vei, så kan de trøste seg med Henrik Ibsens ord: Den er sterkest som står mest alene.

Mordet på Knut Knutson Fiane

(Forts. fra forr. nr.)

Det forunderligste av alt er norsk nasjonal holdning! Våre nasjonale kameleoner manifesterte det engang med å å være mer russisk enn russerne! I det stille, i søvnløse netter, er enkelte igjen begyndt å telle på knappene, — fordi det lykkelige vest«valg» viste seg ikke å være så lykkelig. Men ennå i dag er man på velferdsstatens nasjonale høyfjell mer britisk enn britene eller mer amerikansk enn amerikanerne. Under den tyske okkupasjon hadde man både utenfor og innenfor Nasjonal Samling — folk som faktisk og praktisk viste seg mer tyske enn tyskerne. Vi husker dem med ubehag. — De går stille med dørene i dag, ENNA.

Ikke så med Knut Knutson Fiane. Han representerte i sin renhårighet — etter min oppfatning, den stride norsk-nasjonale fløy i NS med dype røtter tilbake i Noregs saga. Han var en så god nordmann

og hadde i gjerning vist en slik butt uavhengighet mot okkupasjonsmakten — at min første tanke like etter mordet var, at gjerningsmennene var dirigert av Reichskommissar. Men nei. Det er gode, fjernstyrte nordmenn som står bak. Høyest halset og skrek de nasjonale kameleoner, på nynorsk Gudbedre — mot norsk riksfornemmelses urokkelige målsmann — mot Knut Knutson Fiane. At landsmenn, kanskje til og med i behendig forvillet idealisme — lot seg hyre til å slakte og ribbe denne nordmann, som ville alle vel, er atter et utslag av det tragiske, undergangsbetonte drag i Norges historie. Den blodige renning i veven og vevet som vi så vel kjenner fra slitungers, ribbungers, heklungers, baglers og birkebeiners saga.

Jeg — hans enke — ble på politisk basis innesperret, mishandlet, tilslutt straffet og ribbet totalt for hans og mine midler erhvervet FØR 9. apr.

1940 av en norsk domstol med dommer ARNULF og to bisittere. Først og fremst fordi jeg hadde arbeidet for å oppklare mordet på min elskede mann.

En splinterny, norsk arnulfsk lære om at det er straffbart for enker å medvirke til utgreiing av mord på sine ektemenn.

FIANE OG OKKUPASJONSMAKTEN

Fiane skrev ordrett: Tollbugata 23, Oslo. 29. juni 1944.

Herr justisminister kf. Riisnæs, Oslo.

«Forordning av 5. juni 1944 om skiping av tysk sivildomstol i Noreg er eit slikt overgrep mot det norske folket og den norske staten at eg går ut frå at alle dei norske ministrane set stillingane sine inn på at denne forordninga blir dregen attende. Optak i den leida bør koma frå Justisministeren, dersom det ikkje alt er gjort».

«Vidare bør det norske riksstyret krevja at dei tyskarane som er ansvarlege for denne forordninga skal fara frå Noreg og aldri få noko meir å seia i landet vårt».

«På denne måten vil ein venteleg kunna oppnå at RK (Reichskomm.) vert avvikla, so det nasjonale riksstyret vårt endeleg kan få den sivile makta i Noreg. Dette var som alle veit eit hovudmål for det nasjonale riksstyret, då det tok over styringa i Noreg 1/2 1942. Jamfør den fråsegna Ministerpresidenten gav i samband med dette regjeringsskiftet».

«For meg står det slik at dette vil vera til gagn ikkje berre for Noreg men og for Tyskland og det nye Europa som vi vonar på. Det er heilt uskyleneleg for meg at Noreg med ei nasjonal-sosialistisk regjering i samarbeid med Tyskland har mykje ringare vilkår enn Danmark, der det ikkje finst noka slik regjering og der den sokalla samlingsregjeringa la ned arbeidet 29. august 1943. Danmark har framleis ikkje nokon tysk rikskommisær eller nokon tysk sivildomstol med ein tysk underdomar, som einaste domar i tvistemål millom ein tysk borgar og t.d. den norske staten eller Ministerpresidenten. Danmark har framleis vanleg diplomatisk representasjon i Tyskland, Finland, Ungarn, Romania o. fl. land.

Noreg har enno ingen slik representasjon».

Eg er viss på at dersom Hitler fekk kjennskap til denne forordninga om tysk sivildomstol i Noreg vilde han kalla RK. heim straks. For Hitler vilde straks skyna kor uheppe og urett ei slik forordning er. Eg veit ikkje noko land som har vore utsett for ei slik audmjuking av målmenn for eit anna land. I augneblinken vil forordninga skada Noreg, det norske folket og NS, men i lengda vert skadeverknaden størst for Tyskland.

Heil og Sæl

Knut Knutson Fiane».

FRA DEN INTERESSANTE DOKUMENTSAMLING SOM VISER FIANES INNSATS OG OMDØMME

«Studenternes innsamling til Rusland.

Kristiania 19. april 1920. Hr. stud. mag. Knut Fiane. —

For det beløp på kr. 1300,— som De har innsamlet blandt telegraffunktionærene i Kristiania overbringer vi Dem herved studentersamfundets hjerteligste takk.

For innsamlingskomiteen Viggo Hansteen».

Gode og billige BØKER

Det er ikke meget som er billig i velferdsstaten Norge, men fra oss kan De få en stor pakke gode bøker, både heftet og innbundet, nesten givendes.

For kr. 20 sender vi 8 bøker, romaner reiseskildringer og andre bøker.

For kr. 10 sender vi 5 bøker. Tilsammen ca. 1400 sider. For kr. 10 får De også 4 gode barnebøker (for barn fra 6—15 år). Alt sendes i postoppkrav og porto og oppkravsgebyr kommer som tillegg.

Klipp ut denne annonse, skriv navn og adresse og send den til:

Salgscentralen for Bøker, Bergen

navn

gate, vei e. l.

poststed

Jeg bestiller: 20-kronerspaken, 10-kronerspaken, pakken med barnebøker.

(Stryk det som ikke passer)

Hvis De betiller alle pakker får De et helt bibliotek.

TØRRE BJERKEPLANKER store dimensjoner, ca. 600 kub. fot, til salgs.

E. BLEHR

Slependen, tlf. 53 86 76.

Grunnloven og arbeidet for menneskerettighetene

3. artikkel

Vi har i våre to foregående artikler pekt på, at Europakonvensjonen om menneskerettighetene på viktige punkter representerer *tilbakeskritt* i forhold til vår eldgamle, i Grunnloven formulerte rettsoppfatning.

Dette er så alvorlig, at vi må komme tilbake til saken, selv om et par gjentakelser derved blir nødvendig: I: Vi citerte konvensjonens art. 15 hvoretter i krigstid eller i tilfelle av annen offentlig nødstilstand som truer nasjonens liv kan tas forholdsregler som avviker fra de beskyttelsesprinsipper, som er satt opp i konvensjonen (dog ikke fra forbudet mot slaveri, tortur og tilbakevirkende lover, se

artikkel 15, annen del). Men det er nettopp i bevegede tider at beskyttelsen, f. eks. mot vilkårlig arrest eller mot ytringstvang, er nødvendig. Man må tenke på definisjonen av en bank: «En institusjon som leier ut til deg en paraply i dyre dommer, og forlanger den tilbake når det begynner å regne.» Eller på den engelske William Pitts ord: «Nødvendighet har vært pledert ved enhver innskrenking av menneskets frihet.»

Nu har altså Norge vært med på å godkjenne at «nødvendigheten» kan anføres mot menneskerettighetene. For-

melt sett er ikke derved Grunnlovens garantiers bindende kraft også i krigstid osv. satt ut av kraft, men det vil bli vanskeligere å forsvare den mot angrepene.

2) Handlinger, som vel er rettsstridige etter folkeretten, men som ikke rammes av noen norsk lov, kan etter Grunnlovens § 96 ikke straffes i Norge, for «Ingen kan dømmes uten etter lov, eller straffes uten etter dom.»

Dette var et i rettsstatene alminnelig anerkjent prinsipp *nullum crimen sine lege*.

Nürnberg-domstolen kunne ikke bruke en slik «gammel klisje». Den fastslo at rettsprinsippet ikke gjelder handlinger, som den internasjonale rett har erklært for forbryderske, selv om de ikke var belagt med straff da de ble begått. Om dette og andre Nürnberg-domstolens nyskapinger sier en av Sveriges ledende rettslærde, professor juris Halvar G.F. Sundberg ved Uppsala Universitet:

«Det kan da være verdt å erindre om at noen tegn på at Nürnbergprosessens prin-

siper, selv av signatarmakterne betraktes som almenngyldige og således rammes alle og gjelder for fremtiden, ikke fins. Dommene er engangstiltak, de seires oppgjør med de beseirede. Som sådanne kan de nok få prejudikativ betydning, men dette rammer bare den, som befinner seg på den tapende side. Dommen er en i moderne former kledd anvendelse av den urgamle regel: *Vae victis*.

Men nu har Nürnbergdommen seiret i Europakonvensjonens Art. 7 hvoretter «Ingen kan dømmes for en handling eller unnlatelse som på den tid den ble begått ikke var straffbar etter nasjonal eller internasjonal lov. . . . Denne artikkel er ikke til hinder for pådømmelse og avstraffelse av noen som er skyldig i en handling eller forsømmelse som på den tid, da den ble begått, var straffbar etter de alminnelige rettsprinsipper anerkjent av sivilserte nasjoner».

Her åpner seg rike muligheter for vilkårlige fortolkninger. Med den ene hånd gir man sikkerhet mot tilbakevirkning? med den annen tar man den tilbake.

«Joksemaker, pipelort, ta igjen og gi bort,» slik sang vi på skolen til slik opptreden.

B.

BØKER

Bestilling på litteratur av enhver art - også utenlandsk - mottas. Forespørslers besvares omgående. Hurtig ekspedisjon. Portofri forsendelse. Retbetaling om så ønskes.

P. THJØMØE
Bokagentur

Boks 122 - Stavanger - Tlf. 21138

TANNLEGE MAAMOEN

Hansteensgt. 2. Tlf. 44 36 99.

VEKKERUR

Kr. 19,—, 21,75, 23,75, 25,75, 28,50. Beste kvalitet. Jung-hans rød, grønn, blå og gul. Sendes mot oppkrav.

Urm. R. GJESSING
Drammen.

«Fra Det Kongelige Justis- og politidepartement. Ekspedisjonschefen. Jr. 5567-280.

Herr sekretær Knut Knutson Fiane, Handelsdepartementet.

Herved meddeles at departementet har konstituert Dem til i året 1927 å tjenestegjøre som ekstraordinær protokollsekretær i Høiesterett mot slik godtgjørelse som til enhver tid måtte bli bestemt bestemt. Om tidspunktet for Deres tjenestegjøren vil De få nærmere meddelelse.

Oslo, den 10. januar 1927.

Carl Platou».

Den store utvandrede nordmann og slektning av Fiane, som på eterens bølger nettopp ble hyldet i Cardiff for sitt arbeid for den norske sjømannskirke, (som var reist av en annen av slekten) pund-millionær, — skipsreder og Olavsridder Ludvig Aadnesen — skriver nedenstående til ham:

«L. Aadnesen, 15. Avenue La Bourdonnais, Paris 10/10 1936. Kjære Knut.

Jeg maa sige Du skriver godt og den sort bør gjøre stor nytte i Norge. Folk som Knudsen og Tranmæl, vilde blive sat fast i Tyskland.

«Det er meget Du ikke gaar ind for politik, Du burde jo være skikket for det. Jeg har bedt min bokhandler i London at sende dig Citrines bok om Ruslands-besøk, han er jo chef for det Sosialistiske parti i England, jeg har ikke læst den, men en kritik. Bedste hilsener. Din hengivne

Ludvig Aadnesen».

Fra samme sted skriver skipsreder Aadnesen den 10. 1. 1938 bl. a.:

«Kjære Knut.

Siden jeg skrev til dig har jeg læst Din artikkel, den er ganske korrekt. Med hensyn til Europa, så blir det vanskelig med Checko-Slovakia, og tyskerne der, de (C.-S.) armerer seg med Fransk Finance, for ikke at snakke om de andre stater dernede, det bringer en til at tænke paa Bernhard Shaw's vittige replikk i sit skuespil Jeanne D'Arc for nogle aar siden, da Den Engelske Baron sagde: Selvfølgelig skal alle ha selvbestemmelsesret, naturligvis und-

tagen de som er under oss, da enhver vet at vi er indsat av Gud til aa regjere andre».

«Saan er det med dem alle. Jeg er bange for vi aldrig faar fred, det raker mot en ny verdenskrig, og da gaar sandsynligvis det nuværende system rent til bunds, spesielt i finants. Ja den dag den sorg. Din hengivne

Ludvig Aadnesen».

— — Jeg skylder sannheten å tilføye at Aadnesen ga uttrykk for misbilligelse av Fianes politiske holdning under okkupasjonen. Men han har latt høre fra seg siden frigjøringen og er fremdeles — mirabile dictu — «din hengivne».

«I samlingane åt NORSK ORDBOK vilde me gjerne ha bilete og livssoga Dykkar. De lyt gjera vel skriva upp noko og senda, tek De med nokre minningar og meiningar, er det og velkomne.

For Norsk Ordbok
Sigurd Kolsrud,
professor».

Oslo, Drammensvn. 42,
27/5—1939.

EN MEGETSIGENDE SKRIVELSE FRA TELEGRAFSTYRET

«Telegrafstyret. J—Nr. I. S. 1752/38.

Oslo, Den 22. august 1939.
Herr kontorsjef K. K. Fiane.

Rekneskapsutval.

Overingeniør Rynning-Tønnesen, kontorsjefane Sv. M. Mjøset, H. E. Stokke og K. K. Fiane, sekretærene Staff og Billing og hovudbokhaldar Sverre Eriksen er oppnemnde til medlemmer av eit utval som skal ha i oppdrag å handlsama spørsmålet om rekneskapsordninga i Telegrafstyret med sikte på forenkling og lettare oversyn når det gjeld utgiftsføringa.

«Utvalet bør mellom anna sjå på om det vil vera føremålstenlig å gå over til same hovudoppstilling av rekneskapane som dei andre greinene av statsverksemda brukar».

«Kontorsjef K. K. Fiane er sett til formann for utvalet og vil kalla saman til fyrste møte ein gong ut på ettersumaren eller til hausten.

For Direktøren
Storstrøm

Leif Larsen».

FØR 9. april 1940 ser det altså ikke ut til at det har vært noen mangel med Fianes faglige kvalifikasjoner.

«Arne Kildal. Nordmannsforbundet. Oslo (3) 27. mars 1940 Rådhusgaten 23 B.

Herr o.r.sakfører K. Knutson Fiane, Telegrafstyret, Oslo.

I sitt siste møte besluttet Nordmannsforbundets styre å nedsette en komité som skulde overveie muligheten for å få istandbragt noen lettelser med hensyn til hjemvendte nordmenns skatter her i Norge. Jeg tillater mig å spørre om De skulde ville tiltre komiteen, som i tilfelle skulde bestå foruten av Dem av fondsmegler H. Skavang og undertegnede.

Ærbødigst

Arne Kildal.

Generalsekretær».

(Forts. n. nr.)

Hva er sannhet, hva er skjønnmalerier, hva er lengededannelser og hva er rett og slett forfalskning i historieskrivningen?

Disse spørsmål angår oss alle, fordi den oppfatning som vi hver for oss har over menneskehetens og statenes historie, vesentlig består i en gjenspeiling av de gjenspeilinger som i tidenes løp har vært gitt mer eller mindre subjektiv innstilte historiskrivere.

Det er ikke mulig for noen å skrive den fullkomne historie. Det høyeste en forfatter kan nå er å gi oss visse utdrag av hva som har funnet sted.

Men er det gjørlig for noe menneske å gi slike utsnitt, uten å være fanget inn av sine egne følelser?

Leopold von Ranke, den banebrytende tyske kildekritiker i første halvdel av forrige århundre, fremsette slagordet om at en historiker «måtte utviske seg selv». Den danske historiker Kr. Erslev ga denne maksime en ny og bedre utforming: «Historikeren maa se paa sit eget Jeg som en Fejl-Kilde».

Men er det mulig selv for de, som måtte være innstilt på en slik objektivitet, å holde de mål som de setter seg?

Erslev søkte for sin del å løse konflikten subjektivitet-objektivitet ved å sette et skille mellom historiegrensning, det vil si kildeforskning, og historieskrivning. Ved kildeforskningen kan man nå fram til uomtvistelige sannheter. Men ved historieskrivningen må forfatteren tre fram som menneske blant mennesker og som samfunnsborger blant andre samfunnsborgere. «Det er haabløst at negte», skrev Erslev, «at Historikeren i sin Fremstilling maa vende de samme Midler som Digteren».

De store engelske historikere har alle hatt en viss forkjærlighet for historieskrivning som diktning.

I Macaulays og Carlyles verden er de opptredende enten helter eller skurker. Carlyle trådte endog helt bevisst inn for den subjektive innstilling: «Historien må uunngåelig bli skrevet av advokater og ikke av dommere».

Trevelyan besvarer spørsmålet om følelser bør være utelukket for historieskrivningen med en benektelse: «Historiens verdi er ikke av vitenskapelig karakter. Dens sanne verdi er dens oppdragende betydning».

Vår tids engelske mote-forfatter, Arnold Toynbee, er likeledes en talsmann for den dikteriske inspirasjon. Han har selv gitt uttrykk for dette i forordet til sin store verdenshistorie:

«Om Iliaden er det sagt at alle som leser den som historie vil oppdage at den er full av dikt, men de som leser den som dikt, vil se at den er full av historie. All historie ligner Iliaden, for så vidt som den ikke helt kan unnvære det litterære element».

Om Toynbee selv må man vel for øvrig si at han, som Hegel og som Spengler, er besatt av en bestemt hypotese, og at verdens historie hos ham er omdiktet som en illustrasjon til denne hypotese.

Det er nokså lett for enhver å gjenomskue det advokatur, de skjønnma-

lerier og de skjevheter som måtte forfinnes i historieskrivningen i andre land.

Både de danske, norske og svenske historiebøker har en rik fylde av nasjonalt advokatur. Noen få år før den annen verdenskrig utga foreningen «Norden» et skrift, «Nordens läroböcker i historie», hvor hvert av de nordiske lands vanlig brukte historiebøker ble sønderlemmet av historikere i de øvrige nordiske land. For min del vet jeg ingen bedre introduksjon for de som vil studere de nordiske lands historie. Vi har i hvert av våre land spesielle legende-dannelser, som vi fores opp med under vår skolegang, og som for de fleste blir stående fast som en nokså urokkelig del av vår historiebevissthet.

Det har i en rekke land i de siste menneskealdrer pågått en strid mellom hva man kan kalle romantikere og ikke-romantikere, eller mer konsist uttrykt: Mellom de historikere

Johan Vogt:

Advokatur eller historie?

som forsvarer de nasjonale legendedannelser og de som tillater seg å underkaste disse kritikk. Disse kontroverser pågår den dag i dag i vårt naboland Sverige, med temperamentsfulle innlegg fra begge parter. På den ene side står den panegyriske historieskrivning, i nyere tid først og fremst representert av Harald Hjärne, og nå fortsatt av hans elever. På den annen side står den kildekritiske retning, som fikk sitt gjennombrudd da Martin Weibull i 1877 ble professor i Lund. Hans sønn, Lauritz Weibull, fremla da han i 1919 ble innsatt som professor i Lund, det vitenskapelige program om at historikeren skulle befri seg fra «de subjektive oppfatninger som tid och rum skapa, nationella som religiösa». Han ble dengang heftig angrepet av Boethius, som hevdet at en historiker skulle være «barn av sin tid og sitt land». Striden er ikke avsluttet. En stor del av den svenske historieskrivning er ennå i dag preget av lærefaderen Harald Hjärnes nasjonalt og kristelig fargede konservatisme og av Heidenstams nasjonale romantikk.

Vi har imidlertid også i de øvrige nordiske land våre egne legendedannelser, som det er vanskelig å rydde ut.

I vår egen historieskrivning har således 1814 vært det sakrosante år. Det norske folk reiste seg i dette år i en heltmodig kamp for frihet og folkestyre, mot det samlede Europa. Denne legende er først for alvor blitt rokket for litt over ett år siden, da professor Sverre Steen sendte ut sin bok om «1814», og her stilte vår historie i dette år inn i dens faktiske sammenheng med den alminnelige europeiske historie.

Det har i tidenes løp vært foretatt en rekke direkte historieforfalskninger, det vil si fabrikasjon av angivelig ekte dokumenter. Disse har alle vært verktøy for en bestemt politikk.

Et stort antall av disse forfalskninger er blitt avslørt. Men enkelte sirkulerer likevel videre i den politiske agitasjon. Dette gjelder således for Peter den Stores angivelige testamente, som vi den dag i dag kan finne gjengitt i propaganda-artikler, ennskjønt det forlengst er konstatert at det ble skrevet av en polsk emigrant, ved navn Sokolnicki, i Paris i årene 1797—99, rett og slett for å stimulere den daværende franske regjering, direktoratet, til å åpne krig mot Russland.

Den som vil avsløre forfalskninger, som er tatt i patriotismens tjeneste, vil undertiden ble fordømt som landsforræder.

Thomas Masaryk fikk, som kjent, sin politiske dåp under en slik strid.

I årene 1817 og 1818 hadde en tsjekkisk bibliotekar, Wenzel Hanka, offentliggjort noen gamle tsjekkiske håndskrifter, som fikk en meget stor betydning for det tsjekkiske folks nasjonale bevissthet. Masaryk, som i

Dagbladet 29. jan. 1952

1887 var blitt klar over at dokumentene var falske, måtte føre en årelang kamp for å overbevise sine landsmenn om at det var bedre å basere en bevegelse på sannhet, enn på illusjonene om en glorverdig nasjonal fortid.

Grensene mellom direkte historieforfalskning og legendedannelser kan undertiden være flytende.

Historien skrives av seierherrene, heter det i en sats, som visstnok er formet av Napoleon.

Det er en enkel sak for oss i den vestlige verden å se alle de raderinger og de friseringer som har vært foretatt av de offisielle historikere i Sovjet-Samveldet, etter at Stalin hadde vunnet seier over sine motsandere. Den sovjet-russiske ungdom som nå vokser opp vet således lite om Trotskijs faktiske rolle i 1917. Den sovjet-russiske historieskrivning av i dag skal tjene den sovjet-russiske stats autoritet, og har derfor ingen plass for den gamle bolsjevikiske garde, som ble likvidert i 1930-årene, annet enn som sammensvorne i forbund med Hitler og den japanske Mikado.

Vi, som er mer eller mindre aktverdige demokrater i det demokratiske Norden, er — med rette — forarget over omdiktninger av denne karakter.

Men den som her vil stille seg på den høye hest, som sannhetens talsmann, ville imidlertid gjøre best i først å stige ned en stund, og søke å feie for vår egen dør.

Er vi selv så helt uskyldige i vår historieskrivning over vår nyeste fortid?

Eller har vi våre egne legender, som vi av patriotiske grunner nødig vil røre ved?

Vi nærmer oss her et kapittel, som det ikke er lett å behandle med sammen nøkterne affekt-frihet, hvormed vi kan drøfte problemene om objektivitet og subjektivitet i deres abstrakte alminnelighet.

Dette kapittel heter: Forhistorien for den 9de april 1940.

Drøftelsen om dette utsnitt av vår historie har fått en ny aktualitet, på grunn av den offisielle britiske historie om felttoget i Norge, T. K. Derrys verk «The Campaign in Norway», — som ble utsendt i England i begynnelsen av desember 1952.

Selv de saksforhold som her foreligger har imidlertid stått under debatt allerede i flere år.

Det utkom i årene nærmest etter krigen to skrifter, som ga et nytt materiale over de vest-alliertes aksjonsplaner overfor Norge i tidsrommet før 9de april 1940. Det første var Paul Reynauds memoarer, med den noe merkelige tittel «La France a sauvé l'Europe», Frankrike har reddet Europa, utgitt i 1947. Det annet var det første bind av Churchills krigshistorie, som ble utsendt i 1948.

De opplysninger som ble fremlagt her ga oss til dels et nytt bilde av forhistorien for Norges innføring i krigen.

I England tok Lord Hankey, på grunnlag av dette materiale spørsmålet opp om Den interallierte domstol i Nürnberg hadde gjort rett i å dømme de tyske krigsforbrytere også for deres angrep på Norge.

De opplysninger som ble fremlagt av Reynaud og Churchill kullkastet også de forestillinger vi hadde dannet oss i Norge under okkupasjonen.

Vi avviste den gang de tyske erklæringer om at de hadde besatt Norge for å forhindre en planlagt engelsk aksjon, som grovt hyklari. Det ble nå, etter at Reynaud og Churchill selv hadde offentliggjort sine planer, ikke så lett uten videre å opprettholde denne dom.

Jeg kan for min del ikke befri meg fra det inntrykk at enkelte norske historikere herunder er gerådet i visse samvittighetskvaler. De skal på den ene side opptre qua vitenskapsmenn, som søker etter den usminkede sannhet. De kvier seg imidlertid for å bryte ned den nasjonale legende om det uprovoserte tyske angrep. Deres fremstillinger består derfor til dels i bortforklaringer, og til dels i et diplomati, som tar sikte på å avsvikke de sjokkvirkninger som de nye opplysninger vil kunne få for de patriotiske tradisjoner.

Quislings tilhengere har på den annen side i sakens natur med begjærighet grepet disse franske og britiske dokumenter som en støtte for deres egne oppfatninger.

Begge disse parter, både de som vil bevare den nasjonale legende, og de fordums Quisling-tilhengere, som forbandt seg med den hitlerske maktpolitikk, gjør seg imidlertid skyldige i den feil, som allerede er beskrevet av Ludvig Holberg, nemlig at «de heller føre sig op som Advocater end Historiskrivere».

Men er det overhodet mulig for noen her å gi en upartisk fremstilling?

Det er i vårt land en mann som framfor noen annen har fremtrådt som en sannhetens apostol overfor den nasjonale legende om 1940, nemlig Johan Scharffenberg.

(Forts.)

Paven har valgt sin etterfølger

Også denne gang en italiener

Den ærverdige pave Pius XII begynner å trekke på årene, og hans helbred er ikke sterk. Derfor har man i interesserte kretser begynt å se seg om etter hans etterfølger.

Under det nylig avsluttede konsistorium ble det utnevnt en rekke kardinaler og på grunnlag herav sier man, at Paven nå har valgt sin etterfølger. Han kan naturligvis ikke formelt velge ham, det er overlatt til kardinalerne etter hans død — men han kan

utnevne noen yngre kardinaler slik at de vil ha sjansen til å bli valgt til pave etter ham. På den måte blir det en viss kontinuitet fra pave til pave omtrent som med de arvelige monarkier, dog med den forskjell at en pave godt kan være sønn av en gjeter.

Paveemnene denne gang er to og ikke eldre enn 47 og 62 år. Det er erkebiskopen av Genua, Guiseppa Siri og erkebiskopen av Bologna, Giacomo Lercaro, den ene sønn av

en portvakt, den annen av en gartner. Begge ansees for å være energiske, praktiske og driftige menn med stor erfaring i sosiale problemer. — Pavens hensikt har øyensynlig vært å finne noen som ikke tilhører hans aristokratisk-diplomatiske miljø eller hans forgjengers lærde krets. Med kommende tider for øye har han ansett det for gavlig at det bør være en kraftig mann med åpent blikk for de sosiale problemer.

Den tid er nå forbi da man over hele den katolske verden snakket om å få en ikke-italiensk pave, helst en amerikaner. Kirkens kvintessens er dens universalitet og den verger seg mot enhver innflytelse fra noen stormakts side — noe som skulle minske kirkens uavhengighet. Det er derfor ingen som lenger taler om at en ikke-italiensk kardinal skulle bli den nå 77 årige Pius XII's etterfølger. Siste gang det skjedde var da hollenderen Hadrianus VI ble valgt i 1522. Rent teknisk ser man det slik, at de siste århundreders italienske paver helt uavhengig av deres spesielle menneskeverd har vist seg å være de minst nasjonalistiske og mest uavhengige av det land hvor de er født. — Derfor diskuterer man ikke lenger dette spørsmål.

Alle disse beregninger kan naturligvis kullkastes av uforutsette omstendigheter, men de har i hvert fall sin interesse da de gir en forestilling om den nåværende paves hensikter med det avholdte konsistorium.

PETAINS MINNE HEDRES

Den franske marskalk Petain, som døde ifjor i fengsel — var medlem av det ærverdige franske akademi. Hans etterfølger, den franske overkommisær i Vest-Tyskland, André Francois Poncet, har nå tatt sete i akademiet. Ifølge tradisjonen må etterfølgeren ved sin inntreden holde minnetale over sin forgjenger og det skjedde da også denne gang — i overvær av mange politikere og diplomater. Disse applauderte da taleren fremhevet Petains store fortjenester av fedrelandet under den første verdenskrig og hans anstrengelser for å minske følgene av Frankrikes nederlag i 1940. Selvsagt var Francois Poncet forsiktig i sin omtale — meningsterrorer eksisterer fremdeles, men han

De hemmelige avtaler i Jalta og Potsdam

De gjaldt tysk skadeserstatning gjennom slavearbeide

Den største delen av avtalene i Jalta og Potsdam ble offentliggjort umiddelbart etterpå. De var undertegnet av utenriksministrene og fikk dermed en offentlig-rettslig karakter, selvom de ikke ble forelagt den amerikanske kongress eller det engelske parlament. Det kan således tvistes om deres folkerettslige gyldighet. Men det finnes også fra Jaltamøtet to hemmelige protokoller undertegnet av de tre statssjefer personlig, og de var så hemmelige at selv ikke utenriksministrene var med — så hevder i hvert fall den amerikanske utenriksminister Stettinius — som ikke hørte noe om dem før Truman flyttet inn i Det hvite hus og fant dem mellom Roosevelts etterlatte papirer. Det er dermed åpenbart at disse ytterst hemmelige avtaler bare er bindende for 1945-årets statssjefer personlig. — Dem kan således Eisenhower uten videre erklære som ugyldige.

Hva han sikter til fremgår av en artikkel i Stockholms-Tidningen, som mener at det her er tale om Tysklands skadeserstatninger. I denne avtalen er det direkte tale om slaveri, nemlig om skadeserstatninger gjennom slavearbeide. Og vi vet nå, sier bladet — at det var på amerikansk initiativ at slavearbeidet ble innført i overenskomsten om skadeserstatning etter krigen. Det er denne skamflekk på amerikansk politikk som Eisenhower vil fjerne. Men det

fremholdt dog at Petain så det slik at han ikke burde forlate fartøyet når det sank. — Hans skjebne, i hvilken lykke og ulykke inngikk i stort omfang, likner de greske tragedier, sa han — og det måtte hjelpe franskmennene til å glemme sine antipatier og gjenopprette enigheten.

Så langt er det offisielle Frankrike kommet i dag, men Petain døde før den forøvrig betingede æresoppreisning kom. Det kan også lære oss andre noe, selvom den norske presse gjorde sitt til at denne oppreisning ikke ble kjent

er ikke bare tale om heder og ære, ikke bare tale om amerikansk politiks formål. Avtalen i Jalta om skadeserstatningsbeløpets størrelse ble hodt åpent og skulle avgjøres senere. Det skjedde da også i Potsdam selv om man heller ikke da kunne fikserte beløpene. I stedet inngikk man et kompromis hvoretter russerne skulle få ta hva de ville i østsonen, hvoretter de satte i gang sin gigantiske utplyndring. Ved de fortsatte forhandlinger mellom vestmaktene og Russland frem til bruddet i 1947 ble man ikke enig om hvor meget russerne hadde rett til. Vestmaktene hevdet at de ikke hadde gitt russerne frie hender, mens russerne på sin side mente at Potsdamavtalen ble truffet bokstavelig i overensstemmelse med beslutningene i Jalta, dvs. at den hemmelige avtale om slavearbeide fortsatt hadde sin gyldighet. Og det hadde vel russerne formelt rett i. Potsdamavtalen henviser for de alminnelige prinsipper direkte til Jaltaavtalen, og det var en fantastisk blunder av Truman og Byrnes at de ikke før det var for sent innså dette.

Den side av saken har i dag bare historisk interesse, men aktuell interesse har det at Eisenhower har erklært seg for ubundet av denne fatale beslutning. Senere har han riktignok måttet ta i seg erklæringen igjen, og da sikkert på grunn av alvorlig påtrykk fra jernteppelandenes diplomater.

blandt sine lesere. Det gjelder om å holde hatet vedlike til siste slutt — til en ny katastrofe vekker den vestlige verden til sannhets erkjennelse.

SISTE SKOTTE

En englander og en skotte var passasjerer på et stort skip i havsnød. Skipet begynte å synke og håpet var ute. Engländeren gråt sine salte tårer. Skotten spurte da:

— Hva gråter du for?
— Skipet synker! ropet engländeren og gråt videre.
— Er det noe å gråte for da, sa skotten. — Det er da ikke ditt skip!

Falske dollar . . .

(Forts. fra side 1)

fremstille hundreder av millioner praktisk talt feilfri sedler slik at bare den rene ekspert kan skille dem ut fra den ekte valuta.

Da det tyske og amerikanske politi ved dagry 11. april 1952 gjorde en razzia i en mørk kjeller i München og arresterte Alexander Zeberko og seks andre falskmynntere, forstod man at Sachsenhausen var gjenoppstått. Man fant (dit sedler til en verdi av to millioner dollar omhyggelig

pakket i sekker adressert til Frankfurt, Bremen, Hamburg og Bonn m. v. Og Zeberko tilstod at han arbeidet etter påtrykk fra Moskva. Og da Scotland Yard i november ifjor oppdaget at falske sedler var blitt innført til landet av offiserer på russiske og polske båter, som fraktet gods og passasjerer mellom havner ved det indiske hav og London, ble hele vestens politi alarmert. Det var tydelig at Russland tenkte på å gjøre «forretninger».

Dr. Scharfenberg . . .

(Forts. fra side 1)

ten ved i samsvar med Versaillestraktaten å forby SS og SA. I stedet lot de Hitler tvinge seg til de innrømmelser som det demokratiske Tyskland ikke hadde fått. Det er til så lite framsynte politikere Norges framtid nå er knyttet.

Det er ikke selvstendighet å la et annet land betale en stor del av forsvarsbudsjettet eller opprette kommandoer på norsk jord. Norge trakk Danmark inn i Atlantpakten, — men Danmark kan ikke forsvares. Alt tyder på at Europahæren går i vasken, fordi Frankrike frykter Tyskland mer enn Russland. Vil så USA oppruste Vest-Tyskland alene, risikerer vi at tyskerne setter vilkår som ikke kan gjennomføres uten krig, samling av Tyskland og gjenopprettelsen av de gamle grensene.

DET BESTE ville være et nøytralisert Tyskland-Østerrike som Norge-Danmark-Sverige kunne slutte seg til.

Men stormaktene vil ikke tillate de små statene å være nøytrale. Vi er bundet av Atlantpakten og kan ikke bryte ut. Men motsetningen er så sterk mellom Frankrike, — Storbritannia og USA, at det er mulig A-pakten brister. — Ingen kan si hvordan det da vil gå. Det er overordentlig farlig å oppruste Tyskland, — fordi det frister Sovjet til å slå til med det samme.

— Om krigen kommer, vet jeg ikke, men jeg er overbevist om at den politikken Norge og Danmark har ført med tilslutning til Atlantpakten vil føre til at de to land i krigens første tid vil bli okkupert av Russland, sluttet Scharffenberg. Sverige er sterkt nok til å holde seg utenfor i krigens første fase. For Norge og Danmark er det ikke mulig å holde seg utenfor. Og vi må være klar over at en russisk okkupasjon er noe helt annet enn den tyske, og at det ikke er grunn til å tro at vi slipper så lett som sist når vi skal befries.